

Світ допомагає відновлювати Україну

Специвипуск/травень

ІНФОРМУЄ, ПОЯСНЮЄ, НАДИХАЄ!

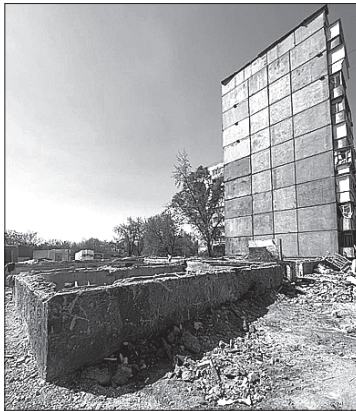
Коли відновлять пошкоджені будинки на вулиці Запорізькій

ЯК ПОВІДОМИЛИ у Службі відновлення в Запорізькій області, роботи з відновлення багатоповерхових будинків по вулиці Запорізька, 2а та 2б планують завершити у липні та грудні 2024 року.

У будинку по вулиці Запорізька, 2а планують відбудувати перший під'їзд будинку, повністю відновити інженерні мережі, відремонтувати квартири, сходові клітини. Також відновлять шахту ліфта, проведуть ремонт покрівлі, утеплення фасаду і благоустрій території. Капітальний ремонт планують завершити вже у грудні 2024 року, але це за умови

сталого фінансування. Відбудова багатоповерхівки на Запорізькій, 2а коштуватиме 111 млн гривень.

У розташованому поруч будинку по вулиці Запорізька, 2б зараз демонтують пошкоджені конструкції четвертого під'їзду, відновлюють несучі конструкції цього під'їзду, проводять ремонт квартир та сходових клітин, а також планують замінити пошкоджені вікна і двері та відновити інженерні мережі. На Запорізькій, 2б обсяг робіт менший, тому ремонт об'єкту обійдеться у 26 млн гривень, а завершити його планують вже у липні.

Ці дві багатоповерхівки були пошкоджені під час російського обстрілу Запоріжжя 22 березня 2023 року. Тоді внаслідок ворожої ракетної атаки загинули двоє мешканців будинку, більше ніж 30 людей отримали поранення.

Фото Служби відновлення в Запорізькій області

У Кушугумській громаді відкрили шелтер

для переселенців із дітьми

ШЕЛТЕР на території селища Балабине Кушугумської громади – це спільний проєкт місцевої влади, представників молодіжного руху та благодійників із фонду «Шляхом добра».

Приміщення площею 130 квадратних метрів знаходиться в центрі населеного пункту.

“Стару нежитлову будівлю спільними зусиллями перетворили на комфортну й сучасну зону проживання для тих, хто цього потребує”, – зазначають у громаді.

У семи житлових кімнатах від доби до кількох місяців на безоплатній основі можуть проживати до 30-ти людей.

Ремонтні роботи проводили за кошти міжнародних партнерів. Для шелтеру придбали ліжка, сантехніку та кухонне

обладнання. Також хочуть облаштувати фасадну частину центру та його прибудинкову територію.

Соцслужба області планує внести прихисток до загального переліку місць тимчасового проживання. Це дасть можливість балансоутримувачу отримувати компенсацію витрат за комунальні послуги, а також продовжити подальше удосконалення шелтеру за кошти міжнародних донорів.

■ На даний момент у Кушугумській громаді мешкає більше 3000 тисяч ВПО, більшість із них втратили своє житло через обстріли або виїхали з окупації.

Фото зі сторінки Кушугумської громади у Facebook

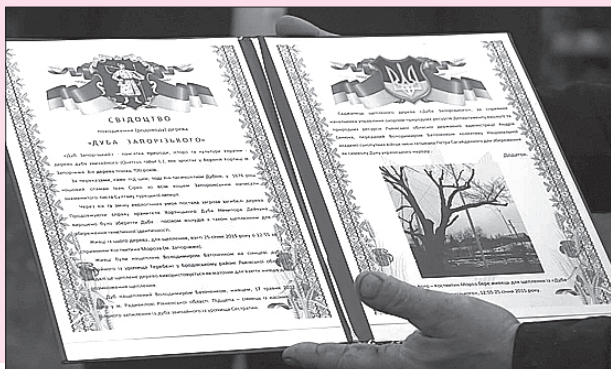
Нащадок запорізького дуба буде рости у Львові

У ЛЬВОВІ на території Національної академії Сухопутних військ імені Петра Сагайдачного висадили саджанець дуба, який свого часу слугував затінком для козаків на острові Хортиця, повідомили у пресслужбі Львівської ОВА.

За переказами, саме під цим деревом у 1676 році на Хортиці кошовий отаман Іван Сірко з козаками Запорозької Січі писали знаменитого листа турецькому султану.

Ідея висадити тут дуба належить старшому науковому співробітнику НПП «Північне Поділля» Володимирі Бато-ченку, який звернувся до обласної адміністрації. “Локацію висадження дерева вибрали не випадково, адже тепер за деревом доглядатимуть курсанти Національної академії Сухопутних військ, а це поєднання не одного покоління українців: від козаків-характерників до тих, які тільки зростають для захисту країни”, – зазначив начальник управління охорони природних ресурсів департаменту Андрій Сенюк.

Фото ЛОВА

У громаді на Запоріжжі запрацював «Центр життєстійкості»

ЗІШТОВХУЮЧИСЬ

зі стресом, не кожен може самостійно допомогти собі. Проте турбота про емоційне здоров'я є надзвичайно важливою. Громадська організація «За розвиток» спільно з Широківською громадою почала реалізацію експериментального проєкту із запровадження комплексної соціальної послуги.

У «Центрі життєстійкості» можна безоплатно отримати:

- ✓ увесь спектр психосоціальних послуг;
- ✓ соціальні послуги – групові заняття, тренінги, які

ЦЕНТР ЖИТТЄСТІЙКОСТІ В ШИРОКІВСЬКІЙ ГРОМАДІ

допоможуть забезпечити формування та розвиток навичок, умінь та соціальних компетенцій;

- ✓ допомогу у пошуку внутрішніх та зовнішніх особистісних ресурсів.

Звернутися до «Центру життєстійкості» й отримати там послуги може кожен житель громади.

На Запоріжжі побудують третю підземну школу

НА ТЕРИТОРІЇ Павлівської громади Запорізької області може з'явитися підземна школа. Про це повідомив очільник Запорізької ОВА Іван Федоров під час виїзної наради в громаді. Нині на території громади організовано змішане навчання у двох школах. Освітній процес проходить в укриттях, а на уроки їздять понад 300 дітей із 11-ти населених пунктів, у тому числі з Дніпропетровської області.

Щоб відновити навчальний процес для якомога більшої кількості дітей у селах, плануються:

- ✓ побудувати підземну школу для навчання дітей з декількох населених пунктів;
- ✓ забезпечити громаду автобусами для підвозу школярів;
- ✓ відремонтувати дороги між населеними пунктами.

Загалом у Запорізькій області за змішаною формою наразі навчаються понад 10 тисяч школярів в 51-му навчальному закладі Запоріжжя та району.

Захисники України отримали снайперський комплекс «Бердянськ»

НА ДАЛЕКОБІЙНУ гвинтівку Ruger у 338 калібрі зібрали кошти бердянці та друзі міста. На все інше обладнання: приціл с моноблоком, сошки [опора для гвинтівки] та глушник – люди, які постійно донатають на загальні потреби снайперів ЗСУ. Про це повідомив один із ініціаторів проєкту «Гвардія Помсти», волонтер Дмитро Батищев, додавши, що “хвиля донатів небайдужості бердянців сформувала той потужний імпульс, завдяки якому збір набрав силу і досить швидко фінішував”.

Бердянськ став 20-м серед міст та селищ країни, які доєдналися до народного проєкту «Гвардія Помсти».

НАГАДАЄМО, що в межах проєкту «Гвардія Помсти» міста України збирають кошти на іменну зброю для захисників.

Підготувала Олена АХІНЬКО

Данія співпрацюватиме з Україною у морській та енергетичній сферах

УКРАЇНА та Данія уклали Меморандум про взаєморозуміння щодо довгострокової співпраці та відбудови України. Документ передбачає виділення данським урядом близько 40-ка мільйонів євро на підтримку приватного сектора, який бере участь у відбудові України, а також 380-ти

мільйонів євро для підтримки критичної інфраструктури, що використовує відновлювальну енергетику.

Україна і Данія також посилять співробітництво у сфері суднобудування, розвитку та реконструкції морської портової інфраструктури, такої як гавані, які мають

вирішальне значення у нинішній геополітичній ситуації та для експорту українських товарів на світові ринки як сьогодні, так і в майбутньому.

Уряди обох країн також опрацюватимуть можливості для подальшого співробітництва між данськими компаніями та Україною у сфері суднобудування, пов'язані з військово-морським потенціалом. Це може включати участь України у розвитку данських розробок патрульних кораблів із можливістю укладення майбутньої угоди про закупівлю.

УКРАЇНА І СВІТ

Громади готуються до Конференції з відновлення України

■ ПРЕДСТАВНИКИ ГРОМАД розповіли про власні потреби у відновленні та пріоритети щодо проєктів, серед яких ключовими є проходження опалювального сезону, посилення енергобезпеки і енергозабезпечення об'єктів критичної інфраструктури, зниження енергомисткості житлового фонду. А також озвучили потребу в альтернативних джерелах живлення, модернізації енергообладнання та проєктах з енергоефективності.

■ ПРЕДСТАВНИКИ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ акцентували на важливості готувати проєкти, які націлені не лише на

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ, аналітичні центри, громадські організації та міжнародні партнери готуються до «Конференції відновлення України» [Ukraine Recovery Conference – URC], яка відбудеться цього літа в Берліні. Їхні представники взяли участь в обговоренні нагальних потреб «One Voice for URC: Стале відновлення на регіональному рівні». Її організувала команда DiXi Group [член неурядової організації RISE Ukraine], аби в ході дискусій сформувати спільну позицію та плани з розвитку українських регіонів в енергетичному та екологічному секторі, які будуть представлені на Конференції.

підтримку та «виживання» громади, але й таких, що демонструють спроможність до енергетичної стійкості і розвитку відновлюваної енергетики на місцях. Крім того, громадам необхідно думати про інтеграцію внутрішньо переміщених осіб у розбудову власної спроможності.

“Нам критично важливо навчати людей на місцях та посилювати

їхню спроможність до планування й реалізації прогресивних проєктів. Наразі у нас недостатньо фахівців, з якими можна готувати плани декарбонізації, пілотні кругові проєкти. Тому розвиток людського капіталу для відновлення має бути одним з основних акцентів”, – зауважив представник RISE Ukraine Роман Пучко. Вкрай необхідне налагодження прямої комунікації

громад із бізнесом та донорами під час Конференції та сприяння обміну досвідом між самими громадами. Для того, щоб URC став тим самим майданчиком для пошуку потенційних інвесторів, до початку Конференції у громадах вже мають бути сформовані конкретні ідеї та пропозиції.

Також мова йшла про створення механізмів надання

низьковідсоткових кредитів для муніципалітетів у реалізації проєктів реконструкції та модернізації під час війни.

■ АМЕРИКАНСЬКІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ ПАРТНЕРИ зазначили, що такі дискусії корисні для майбутнього відновлення та модернізації України, адже сприяють посиленню прозорості процесу відновлення. Та додали, що міжнародні організації готові працювати разом, аби запроваджувати нові проєкти сталого розвитку, відбудови та кліматичної нейтральності.

Джерело: RISE Ukraine – Coalition for Reconstruction

Важливо і те, що на учасників суспільно корисних робіт поширюються всі соціальні гарантії трудового законодавства, з ними укладаються строкові трудові договори, а період участі зараховується до страхового стажу людини.

Для того, щоб взяти участь у суспільно корисних роботах, потрібно звернутись до найближчого центру зайнятості або зателефонувати за номером телефону «гарячої лінії» Запорізького обласного центру зайнятості (0800) 336-728.

Світлана ШКАРУПА

ЄС та ЮНІСЕФ допоможуть реформувати систему підтримки дітей

У КИЄВІ відбувся Міжнародний діалог навколо реформи системи догляду та підтримки дітей. Захід об'єднав уряди країн навколо важливості забезпечення права кожної дитини в Україні на зростання в сімейному оточенні та символізував початок спільних кроків до впровадження реформи.

Реформа системи догляду та підтримки дітей – одна з ключових реформ, рекомендованих Єврокомісією на шляху до євроінтеграції України. Виступаючи із відеозверненням до учасників та учасниць Міжнародного діалогу, перша леді України Олена Зеленська акцентувала, що реформа системи догляду та підтримки дітей – не про «ще одну реформу». А про створення кращого українського суспільства, де у кожної дитини є родина і тепло: “Ця реформа про всіх нас. Все, що пов'язане з дітьми, завжди було для України важливим. А за роки вторгнення стало стратегічним. Таким же, як оборона. Не тільки тому, що, як прийнято казати, “діти – майбутнє”. А саме тому, що вони – сьогодні”.

Під час заходу пані Посол Європейського Союзу в Україні Катаріна Матернова та голова Представництва Дитячого фонду ООН [ЮНІСЕФ] в Україні Мунір Мамедзаде підписали угоду між ЄС та ЮНІСЕФ в Україні щодо підтримки впровадження реформи системи догляду та підтримки дітей.

На заході було презентовано проєкт Стратегії забезпечення права кожної дитини в Україні на зростання в сімейному оточенні. Це своєрідна дорожня карта, що окреслює основні етапи, терміни та ключові пріоритети для успішної реалізації реформи і досягнення її основної мети – щоб усі діти в Україні зростали і виховувалися у безпечному сімейному оточенні, поряд із турботливими дорослими, які їх підтримують, у громадах, де дітям і родинам із дітьми надаються усі необхідні соціальні послуги.

Джерело: Представництво ЄС в Україні

Видано майже дві тисячі направлень на виконання суспільно корисних робіт

ЯК ПОВІДОМИЛИ у Запорізькій службі зайнятості, мешканці міста, які з різних причин залишились без роботи, активно долучаються до «Армії відновлення» через виконання суспільно корисних робіт з відбудови країни.

Суспільно корисні роботи в Запорізькому регіоні спрямовані на подолання наслідків російської воєнної агресії та відновлення територій; забезпечення життєдіяльності населення, яке постраждало в ході війни; надання соціальних послуг уразливим верствам населення тощо.

– З початку 2024 року Запорізькою обласною службою зайнятості було укладено 25 договорів з замовниками та виконавцями робіт, серед яких сільські/селищні ради Запорізької області, комунальні підприємства міста Запоріжжя, громадські організації та благодійні фонди, – каже директорка Запорізького обласного центру зайнятості

Ірина Дуднік. За словами очільниці Центру, загалом вже видано понад 1800 направлень на виконання суспільно корисних робіт в рамках проєкту «Армія відновлення». Серед учасників таких робіт – 106 людей з-поміж ВПО.

Суспільно корисні роботи є тимчасовою зайнятістю. Під час їх виконання працівники отримують заробітну оплату, яка, згідно з порядком, не може перевищувати 1,5 розміру мінімальної заробітної плати, тобто 12000 грн.

До виконання суспільно корисних робіт можуть залучатися безробітні, які перебувають на обліку в центрі зайнятості. А також, відповідно до останніх законодавчих змін, до цих робіт можуть залучатись і незайняті внутрішньо переміщені особи працездатного віку з числа застрахованих осіб, які не перебувають на обліку як безробітні.

Неякісна техніка, взуття, харчі та підступні продавці...

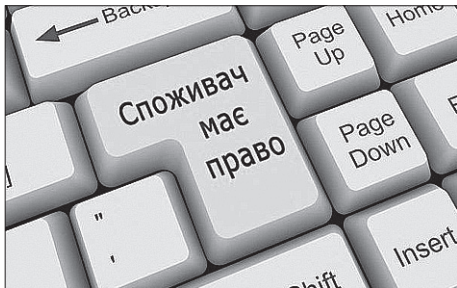
ЯК ПОВІДОМИЛИ у головному управлінні Держпродспоживслужби в Запорізькій області, у першому кварталі 2024 року до фахівців установи надійшло 123 звернення від громадян.

Більшість звернень [77, або 63 відсотки від загальної кількості] стосувалася питань захисту прав споживачів під час придбання неякісних непродовольчих товарів – одягу, взуття, побутової техніки тощо [в тому числі через Інтернет-магазини]. Також запоріжці скаржилися на отримання неякісних житлово-комунальних послуг, поганий сервіс у закладах торгівлі та інше.

Крім того, за цей період розглянуто 19 звернень з питань недотримання вимог санітарного законодавства, екології та забруднення навколишнього середовища; 12 звернень – про порушення у сфері ветеринарної медицини [щодо послуг ветклінік, утримання тварин та інше].

Скаржились споживачі і на можливі порушення суб'єктами господарювання вимог законодавства стосовно якості харчових продуктів та у сфері державного регулювання цін на продукти харчування, порушень законодавства про рекламу, антиютюнового законодавства.

Всього з початку року фахівцями Консультативного центру управління захисту прав споживачів та контролю за регульованими цінами було надано 230 консультацій.

За результатами вжитих заходів під час розгляду звернень суб'єкти господарювання, які надали неякісні товари або послуги, повернули споживачам 21900 грн.

■ Контактні номери телефонів для консультацій

Консультаційний центр управління захисту прав споживачів та контролю за регульованими цінами (061) 239-73-17.

Управління безпечності харчових продуктів та ветеринарної медицини (061) 239-73-19.

Управління фітосанітарної безпеки (061) 239-73-20.

Управління державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства (061) 239-73-21

■ Свої звернення запоріжці також можуть надіслати:

✓ на поштову адресу головного управління Держпродспоживслужби в Запорізькій області: пр.Маяковського, 20а, м.Запоріжжя, Запорізька обл., 69036;

✓ через електронну форму на офіційному сайті головного управління Держпродспоживслужби в Запорізькій області [за посиланням <https://www.gudpss-zp.gov.ua/?page=zv&id=3&form=3>].

■ Контактна інформація для надсилання звернень та вимоги до їх оформлення розміщені на вебсайті головного управління Держпродспоживслужби в Запорізькій області.

Підготувала Світлана ШКАРУПА

ОБЕРЕЖНО: ФЕЙКИ!

У школах України “почали примусово збирати гроші на ЗСУ”

ЧЕРГОВУ інсинуацію, цього разу – про школи, запустили росіяни.

Нібито в щоденнику учня однієї з українських шкіл міститься запис до батьків з вимогою здати 800 гривень на ЗСУ до кінця тижня. І хто не здасть гроші, може не приходити.

Такі повідомлення поширює один із пропагандистських каналів у Telegram.

Але правда полягає в тому, що в українських школах немає жодних примусових «зборів на ЗСУ». Офіційно поширеними є благодійні ярмарки, за допомогою яких учні збирають кошти, продаючи печиво, сувеніри та інше.

Свідченням того, що це ворожий вкид, є відсутність точного місця, часу і школи, де висувають такі «вимоги» до учнів та їхніх батьків. Крім того, присутні граматичні й пунктуаційні помилки у «записі вчительки» – не вистачає коми і «ш» вжита замість «ж», повідомляє Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки.

ГАМАНЕЦЬ

Запоріжжя: як змінювались ціни на продукти харчування у травні 2024-го

Овочі: молода капуста, томати, огірки стають дешевшими

Так, 3 травня На Критому ринку овочі борщового набору старого врожаю коштували переважно на рівні минулого місяця. Зокрема, **картоплю, моркву, цибулю ріпчасту** продавали по 20 грн за кг, **буряк** – 25 грн, **капусту** – 16 грн, **молоду капусту** – по 40 грн. Картопля навіть подешевшала. На початку квітня її продавали у середньому за 30 грн. Але потім ціна впала. Можливо, тому що у продажу з'явилося багато молоді картоплі [65-90 грн].

Нагадаю, що рік тому у квітні-травні картопля старого врожаю коштувала ще дешевше – 12-13 грн/кг. А ось інші овочі були набагато дорожчими: морква – 45 грн/кг, цибуля ріпчаста – 52 грн,

капуста – 25 грн.

Огірки та томати на початку травня дещо подешевшали у порівнянні із попереднім місяцем – до 75-ти грн за кг [напередодні Великодня-2023 огірки коштували 130-180 грн, томати – в середньому 120 грн]. Ці парникові овочі наразі переважно везуть не з Туреччини, як було взимку, а з різних регіонів України. Найчастіше з Умані. Але також із Дніпропетровської [Нікополя] та підконтрольної Україні частини Запорізької областей [Матвіївки].

Вибір томатів взагалі дуже великий. Ціни також різні. Наприклад, помідори сорту «Чорний принц» коштують 200-220 грн, рожеві томати [Матвіївка] – 200 грн.

Слід зазначити, що лише за тиждень після свят ціни на овочі дещо змінилися. Зокрема, подорожчала **цибуля** - до 25-ти грн [+5 грн]. Продавці пояснюють це тим, що запаси цибулі врожаю минулого року вже закінчуються.

Також додали у ціні деякі сорти

картоплі - до 25-ти грн [+5 грн]. А ось **огірки та томати** суттєво подешевшали - відповідно до 55-ти грн [- 20 грн] та 65 грн [-10 грн].

Поступово стає дешевшою **рання полуниця**. Якщо на початку квітня вона коштувала до 350 грн/кг, то на початку травня – 150-200 грн. А вже за тиждень - 95-130 грн.

Набагато дешевше стала й **зелень**. За словами Світлани Андріївни, яка багато років торгує на ринку виключно цим товаром, її наразі поставляють вже не з Грузії та Одеси, а з приміських Григорівки та Веселянки.

Роздрібна ціна на **кріп і кінзу** – 150 грн за кг [взимку було 350-400 грн і вище], **петрушку** – 120 грн, **рукколу** – 250 грн, **зелену цибулю** – 120 грн.

Слід зазначити, що Григорівка та Веселянка розташовані за 30

км від Запоріжжя – у напрямку тимчасово окупованої Василівки. Ці громади фактично живуть під звуки канонади і нерідко потерпають від ворожих обстрілів. За словами Світлани Андріївни, одного разу ракета прилетіла прямісінько до теплиці її постійного постачальника зелені з Григорівки. Але він не поїхав із села і бізнес не покинув – відновив теплицю-«балаган» і продовжує вирощувати кріп та петрушку. Те ж саме можна сказати про селян з Веселянки. Нещодавно, 8 травня, під час масованої ракетної атаки росіян були нові «прильоти» і до Веселянки. Все зруйноване, безумовно, буде відновлено.

Найбільш доступні – курячі яйця

Але найбільше радує ціна на **курячі яйця**. Їх напередодні Великодня продавали по 25-29 грн за десяток [рік тому коштували в середньому 70 грн]. За тиждень – уже 23-30 грн.

Експерти зазначають, що зниження цін на яйця перш за все пов'язане із сезонністю, оскільки підвищується яйценосність курей [але ж не у два рази, якщо дивитися на різницю цін за рік! – авт.].

А ось продавчиня з ринку каже, що останнім

часом, незважаючи на ціну, дуже знизилися об'єми продажу. Раніше покупці брали найчастіше по цілому лотку, а то і по два [30-60 яєць]. А зараз куплять десяток – і все.

Крупи – мінус дві-три гривні

У порівнянні з березнем, ціни на найбільш популярні крупи – **гречку, рис, пшоно** – дещо знизилися. В середньому, на дві-три гривні за кг. Зараз гречану крупу можна придбати за 23-30 грн, рис – 46-60 грн, пшоно – 23-30 грн.

М'ясо: найдешевша – свинина, найдорожча – баранина

М'ясо з початку року додало в ціні п'ять-десять гривень. **М'якоть свинини** наразі продають від 160 грн, **яловичини** – від 200-220 грн. Найдорожчою

залишається **баранина**. За баранячу вирізку просять не менше 500 грн/кг, за цілу ногу з гомілкою – 280 грн/кг.

Проте тушка домашнього кролика чи нутрії коштує, як і рік тому, 250 грн за кг.

Контроль якості та безпеки харчових продуктів

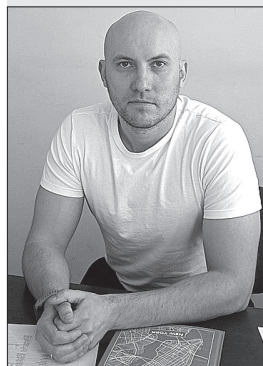
Навесні найбільш актуальною стає перевірка тепличних овочів та ягід на вміст нітратів. Цього року на Критому ринку, за словами **завідувачки лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи ринку Ірини Левченко**, такого перевищення поки що жодного разу зафіксовано не було.

Загалом у поточному році спеціалістами державних лабораторій ветеринарно-санітарної експертизи Держпродспоживслужби в Запорізькій області на агропродовольчих ринках Запоріжжя проведено майже **7000 експертиз на вміст нітратів в овочах та фруктах**.

За результатами перевірок **виявлено 34 випадки перевищення допустимого рівня вмісту нітратів**. Здебільшого, в ранніх овочах: редису [17 випадків], капусті [4], картоплі [4], кабачках [3]. Також перевищення норми по вмісту нітратів виявлено у шести зразках полуниці. Така продукція, загальною вагою 0,4 тони, не була допущена до реалізації.

“На жаль, і підприємців, і покупців на ринку стає дедалі менше”

З початком повномасштабної війни на міських агоринках кількість як підприємців, так і покупців стала зменшуватися. Особливо це помітно в будні дні. Зокрема, на Критому ринку по буднях майже половина торговельних рядів порожня. Покупців теж зовсім небагато.

– За моїми спостереженнями, багато підприємців йдуть. Навіть ті, хто працював тут десятиліттями, – каже **заступник директора ринку Юрій Сульженко**. – Тільки за останній рік договори оренди розірвали щонайменше 15 відсотків підприємців. Є ті, хто виїхав із міста у безпечніші регіони.

Але головна причина – падіння рівня продажів. Умови складні, та й супермаркети забирають частину покупців.

За словами посадовця, на ринку пробували почати працювати підприємці-переселенці із прифронтових міст. Наприклад, з Оріхова. Але не вийшло – конкуренція занадто велика.

Проте ринок живе, долає нові виклики воєнного часу. Принаймні дефіциту в асортименті товарів не відчувається. А якість суворо контролюється.

До речі, Юрій Сульженко – також з вимушених переселенців. До повномасштабного вторгнення він жив у Маріуполі, був штурманом далекого плавання на торговельному судні та мав свій невеликий туристичний бізнес. Після окупації Маріуполя все втратив. У Запоріжжі починав з нуля. Було дуже тяжко. Але згодом знайшов роботу. І не тільки. Зустрів гарну жінку, одружився. А пізніше у пари народився син. Тож наших людей не зламають ніякі негаразди. Ми усе подолаємо і усе відновимо.

Арешти й тортури – за слово правди

Чому так складно звільнити незаконно поневолених російськими окупантами журналістів

3 перших днів російської агресії проти України журналісти стали однією із пріоритетних цілей ворога. Їх переслідують, вбивають, незаконно утримують за ґратами, піддають тортурам, фабрикують проти них кримінальні справи. І лише за те, що вони виконують свої професійні обов'язки, – говорять правду.

Під час заходу «Журналісти Важливі. Журналісти потрібні», який пройшов у Запоріжжі, було відзначено, що, за верифікованими даними, російські окупанти вбили щонайменше 86 журналістів. Серед них і двоє запоріжців – Олег Якунін та Олег Шемчук.

В Україні відкрито 92 кримінальних провадження щодо воєнних злочинів проти журналістів, які здійснюють обласні прокуратури, ще сім – Генеральна прокуратура. Але це лише верхівка айсбергу у порівнянні з реальною кількістю злочинів проти українських журналістів. Бо росія усіма засобами намагається приховати свою злочинну діяльність проти медійників, їхніх близьких, а також інших цивільних українців – особливо на тимчасово окупованих територіях.

У Мелітополі з самого початку окупації ворог відкрив справжнє полювання на журналістів. Керівниці одного з найавторитетніших місцевих ЗМІ [регіонального інформаційного агентства, пізніше релокованого до Запоріжжя] Світлані Залізецькій чудом вдалося вирватися із міста, де її вже розшукували задля арешту. Тоді окупанти захопили її батька, літню хвору людину. Вони тримали його в одному з підвалів та вимагали, щоб журналістка повернулася – в обмін на звільнення батька. На захист Світлани Залізецької та її родини піднялася Національна Спілька журналістів України, колеги, громадськість, владні інституції. На щастя, батька вдалося звільнити. Але з часом російські нелюди захопили у полон колеги Світлани.

– Як з'ясувалося, російські спецслужби ще задовго до повномасштабного вторгнення почали складати списки «ворогів», в яких

Олег Якунін

Олег Шемчук

були керівники ЗМІ та активні журналісти, – каже Світлана Залізецька. – Крім того, зробили на території області більше сотні сплячих телеграм-каналів, які після початку окупації відразу активували. А також у першу чергу захопили телебачення, редакції газет, заблокували сайти, у том числі наш. І почали викликати журналістів на так звані співбесіди, схиляючи до співпраці. Коли я залишала Мелітополь, то рекомендувала навіть тим журналістам, які вже не працювали, також за можливості виїжджати. Адже було очевидно: рано чи пізно за ними прийдуть...

Так і вийшло.

На початку травня 2023 року непрохані гості прийшли за ветераном журналістики Іриною Левченко, яка вже була на пенсії, мала невиліковну хворобу і не займалася професійною діяльністю. Але це не завадило захопити її разом із чоловіком Олександром прямо на вулиці. Були свідки, які бачили, як їх оточили військові з автоматами, запхали в авто і кудись повезли. Що далі відбувалося з подружжям, достеменно невідомо. Нібито Олександр вдалося передати записку із місця ув'язнення. Він написав, що живе в нелюдських умовах, спить на бетонній підлозі, їжі майже немає. А ось про Ірину вже рік зовсім немає ніякої інформації. Усі намагання дізнатися, де вона перебуває і чи взагалі жива, поки що марні.

А вже 20 серпня 2023 року був захоплений адміністратор телеграм-каналу «PIA-Мелітополь»

Георгій Левченко. Близько двох місяців про його долю ніхто нічого не знав. А потім росіяни показали на своїх телеграм-каналах і на російському телебаченні ролик, у якому можна було побачити Георгія у в'язниці. На відео з ним розмовляє російський журналіст, який звинувачував Георгія у тероризмі.

– Лише у квітні цього року ми отримали від адвокатів підтвердження того, що Георгій Левченко дійсно перебуває у російській в'язниці, – каже Світлана. – Його офіційно звинувачують за статтею 205 ч.2 КК РФ [«Тероризм»]. Тобто з журналіста, який просто сумлінно виконував свою роботу, зробили терориста, що загрожує йому ув'язненням від 12-ти до 20-ти років.

У серпні 2023-го викрали ще одну журналістку «PIA-Мелітополь» – Анастасію Глуховську. Де вона, досі невідомо. На чисельні запити матері журналістки до окупаційної влади отримано лише одну відповідь, від ФСБ росії. У листі сказано, що таку громадянку взагалі не затримували. Хоча в той же час по російських телеграм-каналах і ТБ крутять відеоролик, у якому російські військові в масках і з автоматами спочатку заходять у квартиру Анастасії Глуховської, проводять обшук, потім надягають на неї кайданки, виводять з дому та вивозять на джипі у невідомому напрямку. З того часу її більше ніхто не бачив.

– Нещодавно я розповіла Координаційному комітету з реалізації кампанії Ради Європи, спрямованої на безпеку журналістів в умовах воєнного стану, про біду, яка трапилася з моїми колегами, – зазначає Світлана Залізецька. – Після цієї доповіді координаторка програм комітету захисту журналістів у Європі та Центральній Азії Гульноза Саїд публічно звернулася до росії з

Журналісти важливі! Журналісти потрібні!

вимогою звільнити мелітопольських журналістів і всіх українських цивільних, насильно і незаконно позбавлених волі. Але поки що реакції немає.

Фахівець служби з пошуку та звільнення викрадених мешканців Мелітополя та Мелітопольського району Наталія Прийма зазначає, що на сьогодні офіційно зафіксований 341 випадок зникнення за особливих обставин цивільних мелітопольців [хоча насправді їх набагато більше]. Відомо, що з них 136 перебувають у місцях несвободи, про 59 зовсім немає інформації, бо росія не визнає, що примусово утримує цих людей.

За словами адвокатки та голови правління ГПО «Егіда-Запоріжжя» Антоніни Шостак, тема пошуку та звільнення цивільних осіб, які насильно позбавлені росією свободи, дуже складна. Окупанти розуміють: якщо вони визнають, що затримали цивільного, тим паче журналіста, то тим самим зафіксують власні злочини та порушення міжнародних норм. У тому числі Женевської конвенції. І тоді доведеться відповідати. Тому лише зрідка – завдяки розголосу та публікаціям у пресі, вдається отримати позитивні результати.

Представник Уповноваженого Верховної Ради України з питань прав людини в Запорізькій області Михайло Волков наголосив, що в Україні верифіковано в різний спосіб приблизно 1700 цивільних

полонених. З них вдалося повернути лише 147. А за неофіційними даними, росія утримує у місцях несвободи [лише на території тимчасово окупованої частини Запорізької області відомо про 38 таких місць] близько 28-ми тисяч цивільних громадян України – журналістів, представників місцевого самоврядування, громадських активістів тощо. Повернути їх у ході обміну військовополоненими неможливо. Бо вони цивільні і взагалі не мають бути серед затриманих. У цьому й головна проблема.

Михайло Волков зауважив, що з ініціативи Уповноваженого ВРУ з прав людини у складі Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими створена окрема Робоча група зі звільнення незаконно утримуваних РФ цивільних осіб. І вже напрацьована Дорожня карта щодо захисту прав полонених цивільних та їх родин.

Антоніна Шостак наголосила, що наразі навіть є складнощі із отриманням статусу цивільної особи, насильно позбавленої свободи, – для тих, хто повернувся з полону, або для родин, які намагаються повернути своїх близьких. А цей статус дуже важливий. Він передбачає фінансову підтримку [100 тисяч одноразової допомоги та стільки ж за кожен рік неволі], безкоштовну реабілітаційну, медичну, психологічну допомогу тощо.

І взагалі, відзначає адвокатка, треба тему звільнення цивільних підіймати частіше і голосніше. Бо саме завдяки публікаціям у пресі та соцмережах вдалося повернути з місць несвободи більшість цивільних, у тому числі журналістів. І це вселяє надію...

Є такі приклади й на Запоріжжі.

Світлана ШКАРУПА,
Фото авторки
та з відкритих джерел
Закінчення – на 5-й стор.

Арешти й тортури – за слово правди

Чому так складно звільнити незаконно поневолених російськими окупантами журналістів

Закінчення.
Початок – на 4-й стор.

Так, у тимчасово окупованому Бердянську окупанти схопили та кинули «на підвал» колишнього нашого спецкора – журналіста газети «МІГ» Миколу Тішакова. Як розповіла голова Запорізької обласної організації НСЖУ **Наталія Кузьменко**, за ґратами Микола переніс інфаркт, але окупантам було байдуже. І лише завдяки підтримці запорізьких колег та розголосу, піднятому у ЗМІ, журналіста відпустили.

Наприкінці березня 2022 року у тимчасово окупованій Розівці Запорізької області російські військові арештували журналіста та волонтерку **Ірину Дубченко**. Але завдяки розголосу, який підняли у пресі на захист журналістики, а також завдяки тому, що її незаконне затримання окупантами було офіційно зафіксовано запорізькою обласною владою, полонянку вдалося визволити. І вже 11 квітня 2022-го Ірина Дубченко була у безпечному місці.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Будь-який мешканець Запоріжжя може повідомити факт зникнення людини за телефоном «гарячої лінії» **ЗОВА (0800) 503-508**.

Ця інформація буде офіційно зафіксована, а також передана до Національного інформаційного бюро.

Наша співрозмовниця –
Ольга Заставська,
голова ГО «Рада жінок-фермерок»

Закінчення, початок у номері від 2 травня – **Як змінилася чисельність організації через війну? Які втрати та перспективи і стратегії відновлення?**

– До війни ГО об'єднувала до трьохсот жінок. Це були домогосподарства й бізнеси, якими керували жінки... Саме вони були активістками, агентками змін у своїх громадах. Енергією запалювали простір довкола себе і надихали на усіх. На них дивилися і казали: «Ми теж так хочемо», – і приєднувалися. Сьогодні разом – на всіх майданчиках, до яких у нас є доступ, і на владних, і на громадських, і на фахових, де збираються консультанти, – ми порушуємо питання: як підтримати домогосподарства, маленькі бізнеси, на яких тримаються села. А тримаються вони здебільшого на малих бізнесах. Не на великих холдингах.

І ми вже зараз говоримо про те, як держава має підтримати, допомогти відновити цю діяльність – бізнес-діяльність. Тому що людям потрібно прогосподаритися самостійно, держава не буде постійно платити гроші. Вже зараз відчутно, що допомога стає більш адресною та більш вибірковою і з кожним роком буде зменшуватися.

Наша організація втратила з війською не тільки кількісно, а й ресурсно, емоційно... Шкода, що багатьом довелося залишитися на окупованих територіях за тих чи інших обставин. Хтось не зміг виїхати, бо фізично не випустили, хтось – за сімейними обставинами... У кожного своя причина.

Ми дуже переживаємо за наших жінок, які залишилися. На сьогоднішній день можемо тільки сподіватися і підтримувати.

Тож перший напрямок нашої стратегічної роботи – це розуміння того, як ми будемо відновлювати людей на звільнених територіях. Ми про них пам'ятаємо. Намагаємося убезпечити, аби ніяким чином не нашкодити. Ми всім повідомили, що ми їх чекаємо, дуже чекаємо. І тих людей, які будуть звільнені, треба буде підтримувати. Вже зараз потрібно про це думати.

Більша частина, яким вдалося виїхати, має різні проблеми. Люди пережили стрес, потребують психологічної, фінансової підтримки. Це другий напрямок роботи. Частина тих, хто виїхав, особливо з маленькими дітьми, перебралися за кордон. І постає велике питання: чи повернуться вони назад? Про це також потрібно думати: а що ми можемо їм запропонувати, щоб вони повернулися? Ті, хто поїхав, здебільшого молоді. І вони насамперед будуть дбати про своїх дітей. Вони хочуть розуміти, куди їм повертатися. Звільнені території ми отримаємо засміченими боєприпасами, це небезпечно. Потрібно про це думати.

І третій напрямок – потрібна підтримка тим, хто залишився і працює у складних умовах. Я хочу сказати, і наголосити на цьому, що Запорізька область відчуває деяку неувагу.

Особливо це відчутно нині. Наприклад, беремо програму з підтримки садівництва: державний грант отримали всі області, крім Запорізької – а ми мали право брати участь у цій програмі. Те ж саме по теплицях.

Єдина програма, яка поширювалась на Запорізьку область, і то не по всій території, – це державна грантова програма «Своя справа». При тому що тут, у нас, працюють виробники, які хочуть щось втілювати! Так, ми розуміємо всі ризики, але ж Запорізька область не в найгіршому становищі, вона така сама, як Донецька, Херсонська, Миколаївська, Харківська області. Чому таке ставлення?

Ми розуміємо: є певний політичний момент у тому, що росіяни внесли Запорізьку область у повному складі до своєї конституції. Так Херсонську ж також... А Запоріжжя в інформаційному полі відсутнє... При тому, що воно є українське, при тому, що 28 відсотків підконтрольні Україні... І тут живуть люди, які підтримують Україну, які хочуть працювати в Україні...

– Скільки біженців місто прийняло, і саме з області? І вони стали рушійним ресурсом, не тільки навантаженням...

– Так. Однак підтримка, яка заходила в Запоріжжя до цього часу, здебільшого від міжнародних партнерів, – була гуманітарна. І ми неймовірно вдячні, що вони допомагали нашим людям. Тим, які виїхали, які не знають, що їм робити, без підтримки саме цих гуманітарних інституцій. Не знаю, як би вони це пережили. Допомога 2022 року – це ще не про відновлення, це про виживання. А такі проекти, які б надавали кошти, саме грошові, щоб придбати саме те, потрібно, почали заходити наприкінці 2023 року.

Спілкуючись, як-то кажуть, у полях, усе частіше чую: чому таке ставлення? Чому банки не підтримують, чому програми нас не охоплюють, чому проекти не працюють? Це питання взагалі до влади. Але ми маємо озвучити думки наших людей.

Такі проекти, які підтримують саме бізнес, до Запорізької області почали заходити тільки 2023 року. І нам треба розробляти стратегію. Приватна ініціатива, влада та міжнародні організації мають діяти разом. Ми потихеньку до цього йдемо. Ми дуже бережемо репутацію, бо гроші – вони

сьогодні є, завтра може не бути, а якщо у тебе є репутація, ти можеш сподіватися.

– І те, що «Рада жінок-фермерок» потрапила до зони уваги Міжнародної організації Мерсу Corps, – тому підтвердження.

– Так, наша співпраця із Міжнародною організацією Мерсу Corps – перша ластівка допомоги Запорізькій області. Програма підтримки сільського господарства України фінансується фондом Говарда Г.Баффета. Він великий друг України. Фонд має декілька проектів, які підтримують сільське господарство.

Працюють «Жнива перемоги», за якими безкоштовно надається техніка для польових робіт. У 2023-му цю техніку використовували у Петрівській і Михайло-Лукшівській громадах Запорізької області. Фермери отримали комбайни, щоб зібрати врожай, і це була дуже доречна допомога.

З осені 2023 року за допомогою Міжнародної організації Мерсу Corps працюють дві грантові програми. Це підтримка домогосподарств, які хочуть забезпечити своє життя, виробляючи та реалізуючи сільськогосподарську продукцію, щоб таким чином заробляти на родину, на домогосподарство. Цей напрямок цікавий тим, що завдяки йому розвивається малий, і навіть мікробізнес, на сільських територіях. Отримавши грант, люди розуміють, що можуть щось заробляти, стають незалежними, не очікують якихось виплат, набувають впевненості, що вони можуть спиратися на себе, планувати свій бюджет і своє життя – і це дуже гарно. Це також вливання коштів у сільську громаду, тому що людина, заробляючи гроші, витрачає їх чи у сільському магазині, чи купуючи у сусіда молоко. Таким чином наповнюється грошима і пожвавлюється економіка громади.

І, по-третє, це знімає соціальну напругу, яка існує у сільських населених пунктах, тому що... роботи там нема, а людям потрібно себе якось забезпечувати. Крім того споживачі отримують смачну хорошу якісну продукцію, доступнішу. Ця програма не зобов'язує людей реєструвати бізнес. Бо більшість селян бояться цього, не знають, як платити податки, налякані стереотипами. А так вони ведуть свою діяльність, нею забезпечені, і цим задоволені. В середньому сума гранту становить 3000 доларів, може бути менше, може трохи більше.

Більш вагомий напрямок – це підтримка бізнесу [будь-якого зареєстрованого незалежно від

організаційно-правової форми, окрім бюджетних, державних та комунальних форм власності. Найголовніша ідея – підтримати не будь-який бізнес, не будь-яке домашнє домогосподарство, а саме тих, які відчутно постраждали від війни. Оцей критерій дуже важливий, якщо ми говоримо про ці проекти].

Учасники мають відповідати деяким критеріям. По-перше, бізнес має бути потрібним і громаді, і домогосподарствам. Вимога – мати відкриту модель співпраці із домогосподарствами: або надавати якісь послуги, або створювати робочі місця, або закуповувати продукцію, бути ринком збуту для малого бізнесу. Тобто це процес кооперації з малим бізнесом. Таким чином, при підтримці одного великого агровиробника підтримку має багато маленьких. Це – як коло по воді, коли кинув камінець – і з того розходить енергія. Тож, користь від одного вкладання, в одну юридичну особу впливає на всю громаду, і всі отримують користь. Там сума серйозніша, до 75-ти тисяч доларів, і надається за умови співучасті – до 50-ти відсотків. Кожний випадок розглядається в індивідуальному порядку, залежно від того, наскільки постраждав бізнес.

Запорізька область долучена до цієї програми, і на меті її – першочергова підтримка саме місцевого бізнесу на постраждалих від війни територіях. А також підняти людей, які виїхали з територій, де йшла війна, і таким чином допомогти постраждалим і бізнесам, які релокувалися. Ми дуже сподіваємося, що в Запорізьку область почнуть заходити й інші великі міжнародні грантові проекти, які підтримують мікро-, малий та середній бізнес, тому що нашим територіям потрібно розвиватися, наші підприємці, агровиробники потребують підтримки, їм не вистачає оборотних коштів для того, щоб втілювати свою діяльність, і ми сподіваємося, що на нашу область звернуть увагу і підтримують.

Окремо хочу сказати про наших жінок, які залишилися на нашій території і продовжують свою діяльність у страшних умовах. У нас є жінки, які працюють під обстрілами, це неймовірні жінки, які тільки вирощують продукцію, не лише підтримують свою бізнес-діяльність, вони – опора і підтримка для односельців, своїх громад. Вони є осередками гуманітарної підтримки для них, вони – волонтери, берегині, до яких завжди звертаються люди поруч.

Інеса АТАМАНЧУК

«Музейний вісник» про війни минулі і нинішні

НАПРИКІНЦІ квітня в Запорізькому обласному краєзнавчому музеї відбулася презентація 23-го щорічного альманаху «Музейний вісник».

Варто відзначити, що ні колишні карантини, ні повномасштабне вторгнення не завадили колективу продовжувати наукову та популяризаторську роботу, результати якої з 2001 року регулярно засвідчує «Музейний вісник». І минулий, важкий, 2023 рік не став винятком, за що величезна подяка ЗСУ та обласній владі, яка виділила кошти на публікацію. Бо війна точиться, в тому числі, і за нашу історію. І перше, що знищують окупанти – це артефакти й інші музейні експонати, а також книги й наукові дослідження, які доводять українську окремішність та ідентичність. Тож видання нових історичних розвідок є одним зі складників відсічі ворогу.

Як висловився **заступник директора музею Георгій Шаповалов**, не дарма на обкладинці альманаху [її майстерно створив історик і фотохудожник Володимир Лініков] зображено шеврон Симона Петлюри: *«Бо ми – воїки, а не безсловесні грецькі, якими нас вороги вважали!»*

«Музейний вісник» №23 містить праці не лише запорізьких музеологів, а й науковців з Києва, Харкова, Нікополя, Полтави, Тростянця. Тематика публікацій охоплює період від найдавніших часів до сьогодення.

Поціновувачів сивої давнини зацікавлять дві наукові праці у співавторстві знаних **запорізьких археологів Зої Попандопуло та Ірини Тіхомолової**. Робота «**Курганний могильник «Полоузівка» у Бердянському**

районі» присвячена похованням, типовим для розвинутого етапу зрубної культури Північного Приазов'я. А «**Історія вивчення середньовічного городища на території Великого Лугу»** занурює читача у XIV століття, коли у наших плавнях стояли городища намісників Золотої Орди, де велася жвава торгівля. Свідченням чого, поза іншим, є іранська бронзова статуетка, китайська порцеляна, металеві дзеркала з ієрогліфами та селадонові блюда.

Трошки ближчий до нас час став об'єктом **дослідження Ольги Чайки «Відображення ролі населення України в Кримській війні в експозиції ЗОКМ»**. Авторка розповідає, як у середині XIX століття росія виснажувала людські та матеріальні ресурси Півдня України, розорювала селянські господарства у черговій загарбницькій війні, в якій зрештою отримала поразку. Що не завадило їй по закінченні переселити козаків, які боронили причорноморські землі, на Кавказ.

Коли і чому починає з'являтися культ полеглих у другу світову радянських бійців? Скільки насправді тривала операція з оволодіння Запоріжжям у 1943 році? Якими були реальні втрати? На ці питання дає відповіді **Володимир Лініков** у статті-розвідці **«Ніхто не забутий? Ніщо не забуте?»**.

Співробітники Розівського краєзнавчого музею [Розівка зараз у тимчасовій окупації] **Олександр Подпрятков та Оксана Подпряткова** досліджили

події уже наших часів, коли представники церкви московського патріархату з проросійськими громадськими організаціями намагалися нав'язати сучасним українцям ідеї «братніх народів», перекинувши події 800-річної давнини. Цьому питанню присвячена їхня робота **«Використання міфологеми «Битви на Калці» для інспірації ідеї «руського мира» в українське суспільство»**.

Із захопленням читається звіт про польові дослідження 2023 року **співробітників відділу природи Запорізького краєзнавчого музею Сергія Сучкова, Лариси Єрохиної та Фелікса Пересипкіна**. Науковці здійснили десять виїздів до восьми локацій Запоріжжя та Запорізького регіону, під час яких ідентифікували 60 видів рослин та спостерігали представників 226 видів комах. Особливої уваги заслуговує перша в нашій області знахідка популяції денного метелика – рябця авринії, що внесений до Червоної книги України, Європейського Червоного списку метеликів, Червоної Книги IUCN, Бернської конвенції.

Діяльності музею як допоміжній складовій патріотичного

виховання української молоді присвятили три публікації **Вікторія Водоп'ян**. Про зв'язок музеїв і освіти пише **директорка Балківського історико-краєзнавчого музею Олена Миргородська**. Як події російсько-української війни відображені в експозиціях ЗОКМ, розповіла **Ірина Коробова**.

У серпні 2023 року Запорізький краєзнавчий ініціював та провів Міжнародну наукову **онлайн-конференцію «Вплив воєнних подій, техногенних та антропогенних чинників на пам'ятки археології»**. Матеріали цієї конференції склали окремий розділ у «Музейному віснику».

З вітальним словом на тій конференції виступила **професорка Вільного університету Берліна [Німеччина] Кайзер Елке**. Яка сказала: *«Агресивна війна росії – непоправне діяння. До 24 лютого 2022 року я особисто перебувала в Ілюзії, що неможливо, щоб злочинний російський уряд вирішив напасти на таку суверенну державу, як Україна. Звичайно, я не була самотньою у цій Ілюзії, і разом з багатьма іншими була гірко розчарована. Безумовно, наслідки війни ще довго залишатимуться*

на першому плані. Але прийде час, коли Україна подолає цю війну як суверенна держава. І ми зможемо вернутися до інших тем на наших наступних зустрічах».

Про Перемогу, повернення додому і майбутні, присвячені не винятково воєнним подіям, дослідження мріють усі запорізькі, розівські, балківські, бердянські музеологи, історики, науковці.

«Хай наступний наш «Музейний вісник» буде тільки про історію! І міститиме набагато більше мирних розвідок», – висловила загальні думки **наукова співробітниця Запорізького краєзнавчого Світлана Козирячка**.

Колектив Запорізького обласного краєзнавчого музею буде й надалі працювати над створенням видання, яке стало візитівкою закладу. А **Віктор Текуч – очільник видавництва ПП «АА ТанDEM»**, у якому побачили світ усі номери «Музейного вісника», сказав: *«Ми друкуємо на майбутнє. Цей «Музейний вісник» і наступні будуть читати і сьогодні, і через 100 років»*.

Хай так і буде!

Ганна ЧУПРИНА,
фото авторки

Художня спадщина, врятована з Василівки

ВИСТАВКА у Запорізькому обласному художньому музеї тривала місяць – від Дня пам'яток до Міжнародного дня музеїв. «Живописна спадщина: до 130-річного ювілею василівського замку «Садіба Попова» стала продовженням спілкування музейників та – за виразом **історика Валерія Стойчева, «волонтерів музейної справи»** про долю художніх творів, історичних реліквій, які були захоплені російськими окупантами. Ця подія стала продовженням проекту, започаткованого у лютому, який розпочався згадкою про Нову Каховку «Окупована спадщина. Втрачений ювілей...».

Тоді експонатами стали роботи художнього літопису, створеного Григорієм Соколенком під час будівництва Нової Каховки, темою розмови були результати тривалої роботи з відновлення історичної пам'яті. Бо у радянські часи неможливо було беззастеречно згадувати ім'я художників школи Михайла Бойчука. А саме цій потужній українській творчій силі Нова Каховка завдячує набуттям свого неповторного образу. Безпосередньо – художнику Григорію Овксентійовичу Довженку, який вдягнув місто у «кам'яні вишиванки». Та це ім'я було невідомим для пересічного новокаховчанина десятки років. І зараз на окупованій території знову потрапило до небуття.

Тут же, у Запоріжжі, завдяки чи не останньому інтерв'ю

із Григорієм Соколенком у 2008-му, були зміцнені зв'язки з новокаховською творчою спільнотою, яка досліджувала та відновлювала архітектурну спадщину цього чарівного міста. Трохи згодом були повернуті до виставкового простору роботи бойчукістів – тих, хто вцілів у трагедії 1937-го, коли був розстріляний Михайло Бойчук... Роботи Оксани Павленко, Охріма Кравченка, Кирила Гвоздика та інших з'явилися у нашому музеї саме завдяки тому, що Григорій Соколенко почув у Новій Каховці від Григорія Довженка про саме їх існування.

Чому цій темі хочеться приділити увагу напередодні Дня музеїв? Тому що саме у цей день 2017 року у Запорізькому художньому музеї відкрилася виставка «Не забувайте незабутнє...», де твори бойчукістів вперше

були представлені запорізьким поціновувачам мистецтва та історії. Нинішня колекція врятована від окупації та небуття Валерієм Стойчевим, який щойно повернувся на посаду директора окупованого музею-заповідника «Садіба Попова» [обтяжену безліччю проблем!]. Виставка «Живописна спадщина: до 130-річного ювілею василівського замку «Садіба Попова» – це живопис, здебільшого ескізний, молоді новокаховської художниці Катерини Гончаренко, який виник як відповідь на чудову ініціативу «Запорізький пейзаж». Ініціатива, започаткована у 2016 році, має вже історію та продовження. І цього року Ольга Дворна, провідний співробітник ЗОХМ, запросила долучитися до справи змальовання дорогої серцю кожного містянина запорізької неповторної краси.

«Ми плануємо продовжувати роботу, – говорить кураторка проекту «Окупована спадщина» Ольга Дворна. – Маємо говорити про це так, щоб наша історія та мистецьке надбання мали розголос в Україні та світі, щоб тимчасово окуповані території залишалися українськими»

Вагомою історичною складовою експозиції василівської «Живописної спадщини...» став архітектурний портрет василівського маєтку. Це наукова робота дніпровського архітектора Олександра Харлана. Великі графічні ілюстрації були виконані у контексті розробки генерального плану садіби Попова на основі зібраних Валерієм Стойчевим архівів – щоб презентувати розвиток проектування саме маєтку Попова. Це презентація маєтку у часі – від початку будівництва

у 1894-му до стану будівель у 1943 році, після звільнення від німецької окупації. Нині й Василівка, й Нова Каховка, а ще десятки українських міст та сотні сіл перебувають у російській окупації. За численними свідченнями з окупованих територій, російські ідеологічні служби нищать саме українську культурну спадщину – книги українською мовою, маленькі сільські, міські та навіть шкільні музеї, які не відповідають російському псевдоісторичному тренду *«деды воевали и до нас тут ничего не было»*. Тому, як впевнений Валерій Стойчев, твори мистецтва, історичні документи, реліквії народного побуту треба рятувати. Свідчення пошкоджень об'єктів та втрат культурної спадщини – фіксувати, щоб потім відновлювати. *«Маємо фронтові міста: Оріхів, Гуляйполе, що знаходиться під обстрілами, окуповані Мелітополь, Бердянськ, Василівку, Токмак, Приморськ, Пологи... Маємо фронтове місто Запоріжжя... Тому треба продовжувати діяльність з оприлюднення стану музейної та культурної справи на окупованих територіях у співпраці із обласними художнім та краєзнавчим музеями, вести наукову та видавничу діяльність. Маємо говорити про нашу спадщину із прицілом на збереження та відновлення»*.

Інеса АТАМАНЧУК,
фото **Миколи БАРИШЕВА**

«Блокпост»: Ми не маємо права залишити військових наодинці зі своїми проблемами

У Запоріжжі запрацював Реабілітаційний простір ветеранів і ветеранок Українського війська

спільно з фахівцями департаменту культури, туризму, національностей і релігій ЗОДА. До речі, над військовою тематикою ми працюємо з 2014-го: разом з науковцями ЗНУ робили проєкт «Усна історія російсько-української війни», випустили п'ять томів спогадів. І в рамках теперішнього проєкту цей елемент – увічнення й героїзації українських захисників і захисниць – зберігається. Ми спілкуємося з хлопцями та дівчатами, які були на різних напрямках, слухаємо й записуємо їхні розповіді. І я бачу, що коли вони діляться спогадами, їм стає трошки легше. А як історик, скажу, що дуже важливо зберегти цю окопну солдатську правду.

Тож, першими партнерами громадських діячів «Лабораторії військово-політичних досліджень та реконструкції» стали представники департаменту. Друга складова – литовська допомога, яка спрацювала у багатьох сенсах.

Свого часу до «Козак-палацу» приїжджали представники багатьох міжнародних організацій, які надавали велику гуманітарну допомогу цивільним. Але коли мова заходила зробити щось для військових, вони казали, що військовим не допомагають, і це принципово. Тоді ми почали шукати, хто зможе це зробити. Друзі з Міністерства молоді і спорту України підказали, що є така організація – ICAP-Єднання, яка займається проєктами. Ми почали тісно спілкуватися, і тамтешні фахівці познайомили нас із литовцями. Це «Центральне агентство управління проєктами» з Вільнюса (CPVA), що має право відбирати на конкурсній основі проєкти, які фінансує Єврокомісія, і Фондація «Відкрита Литва». Фондація – громадська організація, до якої входять і громадяни Литви, і українці. Вони свого часу підтримали наших переселенців, а зараз допомагають нам у комунікаціях з Європою. Фахівці CPVA познайомилися з нашим проєктом і погодилися, що він потрібний. Рік ми його виписували, узгоджували, покращували. До співавторства

долучилися і литовські громадські діячі, і данські ветерани. У підсумку вийшов міжнародний проєкт «Блокпост».

– Які терміни реалізації проєкту «Блокпост» і яке він матиме охоплення?

– Проєкт розрахований на рік. На даний момент кількість ветеранів невелика, ми плануємо поспілкуватися і надати допомогу до півтори тисячі ветеранам і ветеранкам та членам їхніх родин. Та ми розуміємо, що ця кількість зростатиме. Тому наш пілот розрахований на продовження в межах України – у Києві, Львові, Черкаській та Одеській областях.

Окрім цього, у нас на меті навчання охочих супроводжувати ветеранів – волонтерів-менторів або наставників. А також тих, хто надає допомогу в громадах. І ми надаватимемо інформацію для загальнодержавних програм підтримки, щоб їх коригували на основі практики, польового досвіду. Бо одна справа, коли щось виписується в законі, а потім виявляється, що цей закон не працює, оскільки не врахований прикладний бік його застосування. Тому ми будемо намагатися сприяти покращенню загальнодержавної політики. З огляду на те, хто наші партнери, ми сподіваємося знайти спільну мову і з Міністерством ветеранів, і з Мінкульту, і з Мінмолоді – з ними ж ми будемо працювати по всій Україні.

– Які послуги надаватимуться у «Блокпосту»?

– Реабілітаційний простір складається з кількох великих напрямків: правова допомога; психологічна допомога; допомога з працевлаштування і створення власного бізнесу [business-school]; робота з підлітками із родин військовослужбовців – арттерапія «Мистецька зброя України»; робота з малечю-дошкільнятами, а також з молодими родинами

військових щодо відповідального батьківства у межах програми «Алярмик». Тут, зокрема, допомагатимемо жінкам-захисницям психологічно підготуватися до того, щоб стати матусями.

Наша головна мета – не дати ветеранам залишитися зі своїми проблемами наодинці. Як кажуть наші данські партнери, не дозволяти, щоб вони закрили штори й сиділи без світла надії і розуміння, як жити далі. А також допомогти зберегти родину. У молоді і так є проблеми, а коли ще накочуються наслідки ПТСР, це може призвести до руйнації сімейних стосунків. Сподіваюся, ми допоможемо багатьом родин зберегти.

Ми також будемо спілкуватися з бенефіціарами, чи у правильному напрямку йдемо. Практика показує, що треба не робити одне й те саме, а постійно запитувати, чи правильно ми це робимо, чи відповідають наші пропозиції потребам.

– Як ветерани і ветеранки зможуть отримати інформацію про роботу та послуги «Блокпосту»?

– Ми співпрацюватимемо з громадськими ветеранськими організаціями і надаватимемо координати, так би мовити, з рук в руки. Аби надавати послуги саме тим, кому вони потрібні, зберегти їхню конфіденційність, не наражати людей і простір на небезпеку.

Інформацію ж про послуги розміщуємо на сторінці «Лабораторії військово-політичних досліджень та реконструкції» у соцмережі Facebook. Тобто головний принцип: абсолютна публічність послуги та її надавачів – і максимальне збереження таємниці про людину, яка звернулася до нас по допомогу.

■ Про конкретну діяльність «Блокпосту» за різними напрямками «МІГ» розповість у подальших спецвипусках.

Розмовляла **Ганна ЧУПРИНА**, фото авторки

З ТРАВНЯ у Запоріжжі почав функціонувати Реабілітаційний простір ветеранів і ветеранок Українського війська «Блокпост».

Його діяльність спрямована на допомогу українським захисникам і захисницям у ресоціалізації після повернення з фронту, подолання посттравматичного стресового розладу [ПТСР], а також підтримку їхнього найближчого оточення – членів родин.

Це пілотний міжнародний проєкт, який впроваджується громадською організацією «Лабораторія військово-політичних досліджень та реконструкції» у партнерстві з Фондацією «Відкрита Литва» за фінансування Євросоюзу.

У перші два тижні відбувалася робота фахівців із фокус-групами, аби з'ясувати, яких послуг насамперед потребують різні категорії бенефіціарів, і не пропонувати того, що їм не цікаве і не потрібне. Тож спеціалісти спілкувалися з ветеранами та ветеранками, які вже закінчили бойовий шлях через поранення або пов'язану з ним демобілізацію, членами їхніх родин, сім'ями тих, хто ще воює, і, власне, самими військовими, котрі зараз на фронті. Паралельно з роботою фахівців «Блокпост» облаштовує відповідні простори.

Про деталі задуму та його реалізацію «МІГ» веде розмову з керівником Реабілітаційного простору для ветеранів і ветеранок Українського війська «Блокпост» Владиславом Мороко.

– Пане Владиславе, як виникла ідея організації такого Реабілітаційного простору?

– Коли почалося повномасштабне вторгнення, департамент культури та інформаційної політики [тоді пан Владислав його очолював, – ред.] разом з багатьма громадськими організаціями створювали гуманітарний хаб допомоги вимушеним переселенцям – спочатку у приміщенні цирку, а потім у виставковому центрі «Козак-палац». Це був перший досвід... Чесно кажучи, я не був готовий до роботи з такою кількістю людей. Зараз з острахом, навіть жахом, згадую, як ми зустрічали перших 112 евакуйованих і гарячково міркували: як ми їх приймемо? Чим зможемо допомогти? Спочатку робили щось не так... Наприклад, поставили столи, аби дітям було де помалювати, а виявилось, що потрібно було лише дати можливість змученим людям присісти і випити склянку гарячого чаю. Але ми швидко вчилися. І потім, коли через «Козак-палац» у день проходило до двох тисяч переселенців, їм надавалися різноманітні первинна допомога: медична, психологічна, гуманітарна, юридична, із поселення, працевлаштування, відновлення документів. Відбулася синергія держави, громадських організацій та бізнесу, і цей трикутник дав можливість довгий час триматися на плаву. Гуманітарний хаб завершив свою роботу, тільки коли потік переселенців і переселенок зійшов нанівець, і пішла вторинна допомога, з наданням якої добре

справляються установи соцзахисту.

І тоді виникло питання: а що ми будемо робити, коли з фронту почнуть повертатися військові? Це ж буде ще одна проблема! Принаймні, з огляду на кількість людей. Бо воює майже півтора мільйони військових, а з членами родин близького і дальнього кола це деє 10-12 мільйонів громадян, які житимуть у посттравматичному стресовому синдромі. Це загальнодержавна проблема, з якою Україна ніколи не зіштовхувалася. Такі масштаби були хіба що після Другої світової війни. Але тоді радянська держава вирішила питання «просто»: всі, хто мали проблеми, поїхали на табори, а кому пощастило звідти повернутися, потім мовчали. Нездаремно про велику перемогу згадали тільки в 1965 році, бо покоління, якому не допомогли, або пішло з життя, або не в силі було розповісти правду. Ми маємо про це відкрито казати, бо війна – це не вилитий із бронзи Альоша з дитиною на руках, а величезна трагедія.

Держава при всій потузі машини соцзахисту може не впоратися з таким потоком, а цього допустити не можна. Бо, як і евакуйовані цивільні громадяни, військові потребують допомоги тут і зараз. І ми маємо до цього готуватися.

– Ми – це той самий трикутник «влада-громадськість-бізнес»?

– Так, плюс міжнародна підтримка. Проєкт підготовлений ГО «Лабораторія військово-політичних досліджень та реконструкції»

«Акорди Хортиці» відзвучали 21-й раз

50 тисяч благодійних коштів, зібраних для проведення заходу, передано ЗСУ

НАПРИКІНЦІ КВІТНЯ у Запоріжжі в дистанційному форматі відбувся XXI міжнародний конкурс-фестиваль дитячого та юнацького виконавського мистецтва «Акорди Хортиці». Він зібрав майже 650 юних виконавців з України та восьми закордонних країн [Ізраїлю, Словенії, Чорногорії, Німеччини, Сербії, Хорватії, Норвегії, Польщі]. Виступи конкурсантів оцінювало високопрофесійне журі,

до складу якого увійшли відомі викладачі, оперні та симфонічні диригенти, співаки, концертуючі піаністи, скрипалі, виконавці на духових, ударних і народних інструментах. Конкурс проходив у два тури, а вчора у Запорізькій обласній філармонії відбувся гала-концерт переможців, які виступали у супроводі академічного симфонічного оркестру. Публіка вітала талановитих дітей Запоріжжя – **Родіона Кісенка** [саксофон], **Ілля**

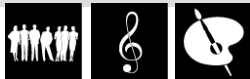
Ільченка [маримба], **Марію Прокоф'єву** [скрипка], **Аріну Григорян** та **Василису Мартиненко** [фортепіано], а також **Дмитра Тішина** [фагот, м.Дніпро] та **Софію Зульф'ікар** [скрипка, м.Хмельницький]. У гала-концерті взяла участь **голова журі** конкурсу-фестивалю «Акорди Хортиці» – фантастична скрипалька, **генеральна директорка та художня керівниця Національного ансамблю солістів «Київська**

камерата», народна артистка України Богдана Півненко. Цього року організаційний комітет разом із членами журі «Акордів Хортиці» прийняв рішення: всі отримані благодійні кошти, зібрані на проведення заходу, мають бути передані на потреби ЗСУ задля зберігання життя наших воїнів та наближення

ПЕРЕМОГИ УКРАЇНИ. Що і було зроблено: 50000 гривень спрямовано на обладнання для FPV дронів для однієї з військових частин.

Ганна ЧУПРИНА

“Слухати людей і бути свідками – це головне”

НА ПОЧАТКУ травня до Запоріжжя вдруге завітала ірландська поетеса, письменниця, драматургиня і журналістка Розмері Дженкінсон [Rosemary Jenkinson]. Нагадаємо, що вперше пані Розмері за сприяння «МИГа», головної редакторки, голови правління ГО «Радіо на дотик» Ольги Вакало та експерта зі сталого розвитку, Національного координатора Унії Міст Балтії Олексія Стояновського познайомилася з життям нашого краю у жовтні минулого року.

За кілька тижнів її враження вилася у велике есе A boring night in Zaporizhia. Hope and struggle in a city with no time for fatigue, яке опублікувала газета The Critic. Мешканці Північної Ірландії із перших рук дізналися про те, що відбувається в Україні.

Теперішня її поїздка була присвячена відвідинам знайомих

запорізьких місць, а також Нікополя, Мирівської громади на Дніпропетровщині і Краматорська. Ми з Ольгою Вакало і Олексієм Стояновським спілкувалися з пані Розмері уже на правах старих друзів, а пан Олексій дуже добре організував логістику [до Нікополя зараз так просто не потрапиш] та зустрічі з людьми, які цікавили нашу гостю.

Які нинішні її враження? Нотатками вона поділилася з друзями на своїй сторінці у Facebook.

“...Ось Дніпрогес, який постраждав від влучання бомб у березні цього року.

...Ось дивовижна спільнота громади Мирове в шкільному бункері, де Віра та Людмила моделюють Vyshyvanka fashion. Я допомагаю робити паски для українських воїнів. Отримую українські прикраси від Віри, Юлії.

Ми знімаємо у покинутому дитячому садку. Викладач Ірина показує мені свої роботи. Я знову зустрічаюся з Олександром, який щойно одужав від снарядного шоку.

Мирівська громада

Нікополь

Як уламки ракет, що долітають до Запоріжжя, стали частиною творів мистецтва у Львові

МИНУЛОЇ ОСЕНІ запорізький колекціонер Микола Баришев побував у Львівській Національній Академії Мистецтв. Зайшов до кафедри художньої кераміки, де роздивлявся роботи учнів. Бо інтерес до цього напрямку мав завжди. Аж раптом із кабінету вийшов один із викладачів. Познайомились: **Анатолій Йосипович Каліш**, приват-професор.

Поговорили про воєнну реальність, про події у Запоріжжі. Згодом, вже повернувшись додому, Микола переслав пану професору своєрідні амулети: уламки російської ракети, знайдені неподалік Покровського собору після прильоту 18 жовтня 2023 року... Аж раптом, на початку нинішнього травня, зі

Львова надійшов лист онлайн. І фото.

“Завершена робота «Декоративний пласт «Наліт», виконана із використанням осколка, які Ви мені прислали. Дуже Вам дякую...”

Так уламки ракети були вплетені у керамічне панно.

Воєнні «трофеї» надихають давно. Є вони й серед робіт львівських студентів, що навчаються на кафедрі художньої кераміки факультету декоративно-прикладного мистецтва Львівської Національної Академії Мистецтв. Це, скоріше, роздуми про спротив крихкого життя металевій смерті. Про те, як один і той самий матеріал у людських руках може бути як вбивчим, так і надихаючим... І ще думка, яка пронизує кожну, як і оцю студентську душу: цей шматок –

чиясь можлива смерть, обірване життя...

Яка однаково болить, як у Запоріжжі, так і у Львові.

Фото **Миколи БАРИШЕВА, Анатолія КАЛІША та зі сторінки ЛНАМ**

Пригоди львівської тарелі у Запоріжжі

ЯКЩО прискіпливо вдивитися в подію, то таріль не така вже й стара. Спадок майстра декоративно-ужиткової кераміки, станкової скульптури, малярства та монументально-декоративної пластики Івана Климка [1930-2007] здебільшого створений за часів роботи митця на Львівській експериментальній кераміко-скульптурній фабриці. Там він працював упродовж кількох десятиліть, починаючи з 1969 року.

Якщо шукати у події дива, то його предостатньо. Таріль була знайдена краєзнавцем Сергієм Шишковым у місці постійних прогулянок співавторів запорізької «Спадщини», на околиці нашого міста. Там під супровід невідомого здивування краєзнавця Юрія Вілінова вона була витягнута неушкодженою із трухлявого пня...

Як вона там опинилася – залишається загадкою.

Таріль Івана Климка зображує святкову ходу з усіма її атрибутами та учасниками. “Йдуть чорт, смерть, жид, Богородиця, три королі-волхви, процесія із Віфлеємською зіркою...”, – описує неймовірну знахідку **Сергій Шишков**.

За словами дружини Івана Климка, пані Зоряни, якій розповів про знахідку

В Інтернеті таріль датується 1980-ми. Саме таке датування у каталозі кераміки ЛКСФ знайшов Валерій Кеменов, якому повідомили про знахідку друзі. Відчуйте колористику, енергетику руху, глибоку суть події, відтвореної у глини та поливі Іваном Климком...

Микола Баришев, “Іван Климко був у Запоріжжі, коли працював над замовленням на козацьку тематику. Тоді ж він ходив Хортицею, набираючись вражень...”

Інеса АТАМАНЧУК

Генеральний директор Геннадій ДЕРИБАС

ГАЗЕТА «МИГ»
Виходить з 12 листопада 1939 р.
[до 1 січня 1991 р. – «Комсомолец Запоріжжя»].
Засновник і видавець:
ТОВ «Газета «МИГ»

телефон: (061) 787-52-11;
служба розповсюдження: (061) 787-51-41;
E mail редакції: postmaster@mig.com.ua Web-сторінка: www.mig.com.ua
Рекламна служба газети «МИГ»: (067) 610-64-24, 787-51-94, 787-50-44,
rs@mig.com.ua, reklama@mig.com.ua

Редакція виплачує гонорари лише за замовлені матеріали.

Публікації під рубриками: ©, АКТУАЛЬНО, БІЗНЕС-РАКУРС, ПРЕС-ФАКТ, ГІДНЕ УВАГИ, ПОЛІТАРЕНА – можуть друкуватися на правах реклами та не є думкою редакції.

Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за підбір і точність наведених фактів і цитат, економіко-статистичних даних, власних імен, географічних назв та інших відомостей, а також за розголошення даних, які не належать до відкритих публікацій. Редакція може публікувати статті в порядку обговорення, не поділяючи точку зору автора. Відповідальність за достовірність реклами несуть рекламодавці. Використання матеріалів, опублікованих на сторінках газети та сайту «МИГа», можливе лише за згодою редакції.

Листування з читачами – тільки на сторінках газети. Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.

Співробітники «МИГа» – гуманісти. Якщо ви знайшли в номері нашої газети помилки та неточності, сприймайте, будь ласка, це правильно: є люди, для яких пошук друкарських помилок – велике задоволення. І лишати їх цього – не гуманно.

Дякуємо, що ви нас читали!

НАША АДРЕСА: м. Запоріжжя, пр. Соборний, 152, 5-й поверх.
Зупинка міського транспорту: «Площа Пушкіна».
Адреса для кореспонденції: а/с 8030, м. Запоріжжя, 69095.
Газета виходить раз на тиждень щочетверга. Обсяг 2 д.а.
Друк офсетний. Індекс 61098. Тираж 15000 прим.
Газета зареєстрована в Південно-Східному міжрегіональному управлінні Міністерства юстиції [м.Дніпро] 31.03.2020.
Свідоцтво ДП №1327-602-ПР.
Зам. № 2400108

Номер
підписано до друку
15.05.24
об 11.00.

Кольороподіл і друк
ТОВ «Український Друк».
м. Запоріжжя